

Werken met verontreinigde grond

Inspectieresultaten 2015

Belangrijkste conclusies	1	In 2015 heeft de Inspectie SZW 124 inspecties uitgevoerd op locaties waar werkzaamheden in de grond plaatsvonden. Ook inspecteerde zij bij 31 partijen die opdrachtgever waren van deze werkzaamheden. De inspecties waren gericht op het risico van blootstelling aan gevaarlijke stoffen in de grond, zoals asbest. Verder is geïnspecteerd op instortingsgevaar, het risico op verdrinking en aanrijding en de mogelijke aanwezigheid van conventionele explosieven. Opdrachtgevers zijn verplicht in de ontwerpfase onderzoek te doen naar de samenstelling van de grond.	
Aanleiding van de inspecties	2		
Inspectieresultaten aannemers	2		
Inspectieresultaten opdrachtgevers	4		
Overige bevindingen en signalen	4		
Vervolg	5		

Belangrijkste conclusies	
Het percentage inspecties waarbij inspecteurs moesten handhaven is gedaald. Bij opdrachtgevers is dat anders. Het aantal zaken waar moest worden gehandhaafd is namelijk gestegen van 79% (2014) naar 84%.	
Bij 12% van de locaties die niet in orde waren, moest de inspecteur het werk tijdelijk stilleggen vanwege de risico's. Vergeleken met 2014 is dat een lichte daling toen in 18% van de inspecties het werk moest worden stilgelegd. In 2012-2013 gold dat nog voor 25% van de locaties. Omdat het over een laag aantal inspecties gaat, is het niet mogelijk hier een trend uit te halen.	
Opdrachtgevers bereiden hun projecten niet goed genoeg voor. De opdrachtgever moet de mogelijke risico's van blootstelling in kaart brengen, voordat een project op de markt wordt gebracht. De werkwijze daarvoor is beschreven in CROW-publicaties en onderliggende NEN-normen. De onderzoeken van opdrachtgevers zijn onder de maat (zogenaamd 'indicatief onderzoek') of incompleet, bijvoorbeeld omdat de aanwezigheid van asbest niet is onderzocht.	
Aannemers en opdrachtgevers erkennen het risico van conventionele explosieven in de grond vaak pas na de vondst van meerdere explosieven. De neiging is om een vondst af te doen als incident. Onderzoek is kostbaar en het risico van daadwerkelijke ontploffingen klein. Maar een ontploffing kan grote gevolgen hebben voor werknemers en omwonenden.	

Aannemer en opdrachtgevers moeten onderzoek doen voor verschillende doelen: de vergunningsaanvraag, milieubescherming, openbare orde en veilig en gezond werken. De onterrechte aanname is dan dat bijvoorbeeld een milieuhygiënisch onderzoek voldoende informatie levert om te bepalen hoe er veilig en gezond in de grond gewerkt kan worden. De verlener van een milieuvergunning oordeelt niet over de invulling van de arbeidsomstandighedenwetgeving.

Aanleiding van de inspecties

Bij de meeste werkzaamheden in de grond-, weg- en waterbouw (GWW) lopen werknemers het risico blootgesteld te worden aan gevaarlijke stoffen. Het gaat dan om allerlei giftige stoffen, waaronder asbest, pak's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) en zware metalen. Ook kan de waterbodem vervuild zijn. Gevaarlijke stoffen komen voor in de bodem op vervuilde locaties en op locaties waar in het verleden ambachtelijke en industriële activiteit is geweest. Asbest komt voor op locaties waar gebouwen zijn gesloopt, puin is gestort of verwerkt en wegen en wegfunderingen zijn aangelegd.

De werkzaamheden waarbij risico's van blootstelling ontstaan zijn zeer divers: het gaat onder meer om sanering van vervuilde grond, baggeren, het leggen van kabels en leidingen, funderingswerkzaamheden, reconstructies van wegen en graafwerkzaamheden.

Een risico vormen niet-gesprongen, conventionele explosieven in de bodem. Het gevaar bestaat dat deze bij de uitvoering van de werkzaamheden exploderen.

Aanleiding voor individuele inspecties

De inspecties zijn uitgevoerd in het hele land. De Inspectie bezocht locaties op basis van waarneming en informatie van internet en naar aanleiding van meldingen en klachten van vergunningverleners en signalen van collega-handhavers van milieudiensten. De inspectieresultaten zijn hierdoor niet representatief voor de hele GWW-sector.

Als tijdens de inspectie op de uitvoeringslocatie aanleiding was om de opdrachtgever van het werk te inspecteren op de verplichtingen in de ontwerpfase, dan pakten de inspecteurs door naar de opdrachtgever. Aanleiding daarvoor kon zijn dat de opdrachtgever, in de voorbereiding van het project, onvoldoende onderzoek had uitgevoerd naar mogelijke verontreinigingen in de grond.

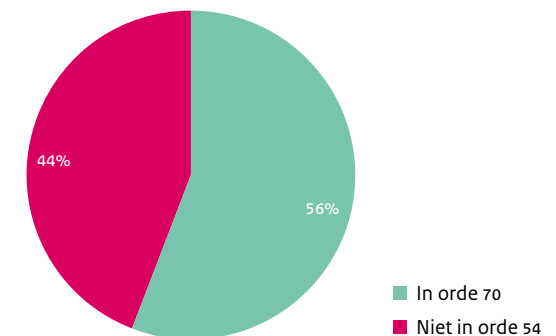
De Inspectie handhaaft op basis van de bepalingen in de Arbeidsomstandighedenwet. Daar waar mogelijk wordt verwezen naar brancherichtlijnen en normen zoals de arbocatalogus, de NEN-normen en de CROW-richtlijnen.

Inspectieresultaten aannemers

De Inspectie heeft op 124 locaties aannemers geïnspecteerd. Daarvan hadden 70 aannemers hun zaken op het gebied van veiligheid en gezondheid in orde (56%). 54 aannemers (44%) hadden dat niet.

GRAFIEK 1

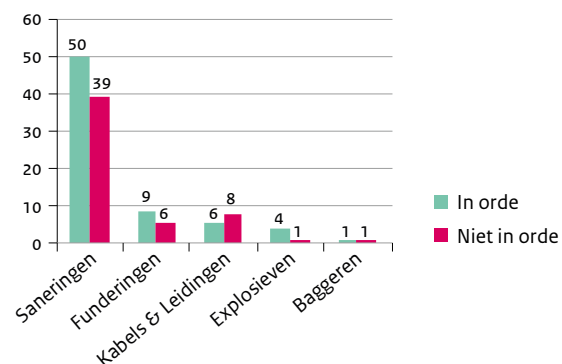
Aantal aannemers in orde en niet in orde (n=124)

Overtredingen per subsector

Het aantal locaties waar zaken niet in orde waren verschilt per subsector of soort werk, zie grafiek 2. Het aantal inspecties is echter klein, waardoor er geen harde conclusies uit deze cijfers getrokken kunnen worden.

GRAFIEK 2
Aantal locaties in orde/niet in orde naar subsector/
werkzaamheden

Aard van overtredingen

Bijna de helft van de overtredingen (45%) had te maken met gevaarlijke stoffen. Er was onvoldoende onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de verontreinigingen in de grond of de waterbodem. Weliswaar had de opdrachtgever zijn vooronderzoeken onvoldoende uitgevoerd, maar in die gevallen is de aannemer verplicht om zelf een goede risico-inschatting te maken. Vooral het risico van asbest in de grond wordt nog vaak niet uitgevoerd, of het onderzoek ernaar is onjuist of onvolledig.

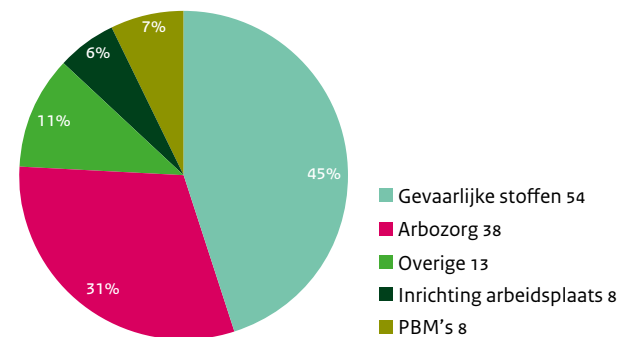
Daarnaast werden werkzaamheden in verontreinigde grond niet zorgvuldig uitgevoerd. De blootstelling werd vaak niet voldoende beperkt door juiste arbeidsmiddelen of de organisatie van het werk. Dat uitte zich bijvoorbeeld in de volgende tekortkomingen:

- er waren geen arbeidsmiddelen met filteroverdruk-installatie, een deco-unit ontbrak of een (automatische) wasstraat was niet beschikbaar;
- de verontreinigde locatie was niet duidelijk afgebakend;
- er was een verkeerde indeling in saneringsklasse.

Opvallend was dat er 8 keer moest worden opgetreden omdat er geen persoonlijke beschermingsmiddelen werden gedragen of omdat die niet juist werden toegepast. Bij drie werken leverde dat dusdanig gevaarlijke situaties op dat het werk moest worden stilgelegd. Het niet dragen van adembescherming kwam het meest voor.

Ook constateerde een inspecteur bij een inspectie dat werknemers in een saneringsput met open overall werkten en een ander met opgestroopte mouwen.

GRAFIEK 3
Categorie van overtredingen (n=121)

Ingezette handhavingsinstrumenten

Bij 15 inspecties op locatie moest het werk worden stilgelegd:

- In 6 gevallen was dat omdat medewerkers het risico liepen direct blootgesteld te worden aan gevaarlijke stoffen;
- 3 stilleggingen hadden te maken met een onveilige inrichting van de arbeidsplaats, waardoor er instortingsgevaar en aanrijdgevaar ontstond;
- In 3 gevallen werden niet de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen (zie hierboven);
- De andere 3 situaties betroffen explosiegevaar of ander gevaar.

In totaal legde de Inspectie 6 boetes op: 4 keer vanwege mogelijke blootstelling aan gevaarlijke stoffen waarvan twee mogelijk aan asbest, eenmaal vanwege gevaar voor derden en eenmaal omdat een vrachtwagenchauffeur onwel (vergiftigd) werd bij beladen van zijn vrachtwagen-combinatie omdat zijn vrachtwagen niet voorzien was van een goed werkende filteroverdrukinstallatie. De chauffeur was onvoldoende geïnstrueerd en voorgelicht. Hier is het werk ook stilgelegd.

Tabel 1 Ingezette handhavingsinstrumenten

Waarschuwing	30
(Kennisgeving) Eis	31
Stillegging zonder boete	14
Stillegging met boete	1
Boete	5

Inspectieresultaten opdrachtgevers

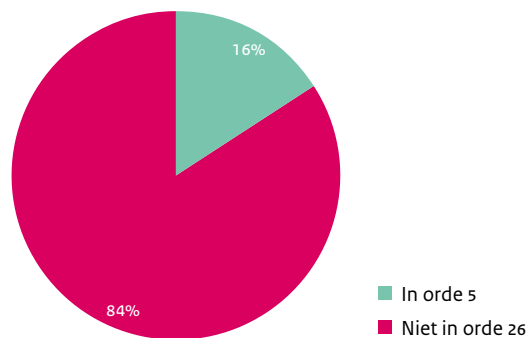
Handhaving en aard van overtredingen

Bij 31 inspecties op locatie was er aanleiding om ook bij de opdrachtgever van het werk te inspecteren. Dit omdat de inspecteur de indruk kreeg dat, in de ontwerpfasen van het project, de opdrachtgever de risico's van blootstelling aan verontreinigingen en/of conventionele explosieven in de grond onvoldoende in kaart had gebracht.

Bij 26 van de 31 geïnspecteerde opdrachtgevers (84%) zijn overtredingen vastgesteld. Alleen die opdrachtgevers zijn onderzocht, waarbij de inspecteur op locatie het vermoeden had dat er in de ontwerpfasen onvoldoende aandacht is geweest voor veiligheid en gezondheid.

GRAFIEK 4

Aantal opdrachtgevers in orde en niet in orde (n=31)

Slechte voorbereiding werkzaamheden

Tijdens de inspecties bleek dat opdrachtgevers risico's nog steeds onvoldoende in kaart brengen. De overtreding die het meest voorkwam, is het ontbreken van informatie: over de samenstelling van de grond en/of over de aanwezigheid van explosieven. Ondanks dat deze informatie vaak te halen is uit historische gegevens. Ook besteden opdrachtgevers onvoldoende aandacht aan het opstellen van V&G-plannen. Inspecteurs komen nog steeds onvolledige plannen tegen.

In 4 zaken had de opdrachtgever helemaal geen Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan) gemaakt.

Inspecteurs merken in een aantal gevallen een gebrek aan kennis. Een aantal jaar geleden heeft Inspectie SZW opdrachtgevers via een voorlichtingsproject geïnformeerd over hun verplichtingen volgens de Arbeidsomstandighedenwet. Deze lijkt te zijn weggezaakt.

Tabel 2 Ingezette handhavinginstrumenten

Waarschuwing	4
(Kennisgeving) Eis	16

Overige bevindingen en signalen

Goed onderzoek is het halve werk

Om het werk in de grond veilig en gezond te kunnen uitvoeren is kennis van de mate van verontreiniging van de grond noodzakelijk. Als de opdrachtgevers en aannemers voldoende onderzoek gedaan hebben naar de aanwezigheid van verontreinigingen blijkt dat de maatregelen die worden genomen om de werknemers te beschermen veelal de juiste zijn. Goed onderzoek levert dus een veiligere en gezondere werkplek op.

Weerstand tegen extra kosten

In de projectperiode hebben een aantal zaken gespeeld waarbij fors meer budget benodigd was: voor aanvullend onderzoek naar de risico's of om een andere werkmethode te volgen. Vaak zijn (semi)overheden opdrachtgever van deze projecten. Inspecteurs merken dat er weerstand is om geld vrij te maken zodat het werk veilig en gezond kan worden uitgevoerd. Opdrachtgevers zoeken naar compromissen, vaak ten koste van de veiligheid van de werknemer. De Inspectie accepteert deze compromissen niet zolang ze in strijd zijn met de wet.

Vervolg

De Inspectie voerde in 2016 opnieuw een inspectieproject Verontreinigde grond uit, gericht op aannemers en opdrachtgevers. Zij blijft zich daarbij inspannen om haar optreden af te stemmen met andere bevoegde gezagen. De resultaten van die inspecties worden in het voorjaar van 2017 gepubliceerd. De Inspectie inspecteert bedrijven die regelmatig overtredingen begaan, totdat zij voldoen aan hun wettelijke verplichtingen. Maar ook opdrachtgevers zullen stappen moeten zetten. Doen zij dat niet, dan zal de Inspectie ook hier harder optreden en strenger handhaven.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectnummer A1262

Landelijk Projectleider

Leoniek van der Vliet

Projectleider

Denise Vink

Landelijk Projectsecretaris

Dion Coomans

© Rijksoverheid | november 2016